

De rol en positie van ervaringsdeskundigheid bij seksueel misbruik

Tussen januari en november 2021 hebben we vanuit No Need to Hide een traject gelopen waarin we stil hebben gestaan bij de meerwaarde, rol en positie van ervaringsdeskundigheid bij seksueel misbruik. Daarbij hadden we de ambitie om een werkwijze te ontwikkelen waarbij ervaringsdeskundigheid structureel kan worden ingezet bij de integrale aanpak van seksueel misbruik. Dit traject is onderdeel van de grotere ambitie van No Need to Hide, namelijk het doorbreken van het taboe en bespreekbaar maken van misbruik in het gezin, het eigen netwerk of op plaatsen waar in een vertrouwde omgeving seksuele grenzen worden overschreden.

Na goedkeuring van de aanvraag vanuit het programma “Voor elkaar” van ZonMw en ondersteuning van Stichting R.C Maagdenhuis hebben we een eerste kennismakingsbijeenkomst georganiseerd met de projectgroep. Het was gelukt om een brede projectgroep samen te stellen waar naast ervaringsdeskundigen en bestuursleden van No Need to Hide, professionals in zaten vanuit verschillende organisaties: het Centrum Seksueel Geweld, Hanzehogeschool, Politie Noord Nederland, Lectoraat Integrale Aanpak Kindermishandeling, Sense Noord Nederland, Slachtofferhulp, een lid van de spiegelgroep “Geweld Hoort Nergens thuis” en het Zorg Innovatie Forum. Daarnaast konden we voor juridische kwesties gebruik maken van een strafrecht advocaat. Het Zorg Innovatie Forum nam in dit traject de rol van projectleider op zich. Door de coronapandemie zijn we als projectgroep voornamelijk online bijeengekomen. Vanaf januari heeft de projectgroep de visie op en betekenis van ervaringsdeskundigheid in beeld gebracht – zie figuur hieronder. In dit figuur valt af te lezen dat ervaringsdeskundigheid zeer breed ingezet kan worden.

De betekenis van ervaringsdeskundigheid

Voor een integrale aanpak van seksueel misbruik, kan ervaringsdeskundigheid, volgens de projectgroep, op de volgende vijf domeinen ingezet worden:

- Educatie en voorlichting
- Preventie
- Bewustwording en ondersteuning
- Hulpverlening
- Nazorg

Deze indeling is door de projectgroep verder ingevuld met mogelijke activiteiten voor ervaringsdeskundigen. Deze indeling is aan de hand van interviews met professionals verder ingevuld. In onderstaande tabel zijn hiervan de resultaten weergegeven

Educatie en voorlichting	Hulpverlening
<ul style="list-style-type: none"> • Gastlessen in het onderwijs • Meedenken over curricula • Voorlichting aan Professionals 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunende rol tijdens hulpverlening (Maatje) • Andere benadering naar slachtoffers • Grens van ervaringsdeskundigheid • Bijdragen aan onderzoek
Preventie	Bewustwording en ondersteuning
<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage aan onderzoek • Mede aanvrager subsidies • Deelname deskundige panel • Adviesraad • Campagnes • Werving respondenten onderzoek • Vraagbaak • Advisering bij beleid 	<ul style="list-style-type: none"> • Onthulling • Lotgenoten contact • Advisering • Verwijzing via politie en Hulpver. • Moet keuze zijn van het slachtoffer
Nazorg	
<ul style="list-style-type: none"> • Steun nadat begeleiding van professional is gestopt • Lotgenoten contact 	

In het voorjaar van 2021 zijn er naast de inbreng vanuit het projectteam verschillende interviews gehouden. Hiervoor werden beleidsmedewerkers van gemeenten en professionals vanuit het veld van hulpverlening en preventie benaderd. In het totaal van 30 gesprekken kwamen de volgende vragen aan de orde:

- *Zie je een rol voor ervaringsdeskundigen weggelegd in de integrale aanpak van seksueel misbruik ?*
- *Op welke terreinen zou ervaringsdeskundigheid kunnen worden ingezet?*

- *Wat is er nodig om deze inzet goed te organiseren en welke belemmeringen zie je?*

Tijdens de interviews was het mooi om te horen dat professionals op dit vakgebied gepassioneerd over hun vakgebied spreken en het van groot belang vinden dat het thema meer aandacht krijgt. Zij zien dat er rondom seksueel misbruik nog steeds een groot taboe heerst.

Het **inzetten van ervaringsdeskundigen** werd hierbij vaak genoemd als hulpmiddel om seksueel misbruik meer bespreekbaar te maken. Hierdoor krijgt misbruik een gezicht en dit kan helpen het thema over het voetlicht te brengen. De enorme impact op iemands leven kan in essentie alleen door een slachtoffer worden aangegeven. Ook is een aantal keren in de gesprekken gezegd dat andere slachtoffers zich herkennen in het ervaringsverhaal, waardoor de stap naar hulp wordt genomen. Het gevoel ontstaat “je bent niet de enige”. Ook zouden ervaringsdeskundigen een rol als ambassadeur kunnen krijgen en een belangrijke rol als *Eye opener* naar beleidsmakers en bestuurders. Ervaringsdeskundigen kunnen een brugfunctie vervullen om de verbinding te maken tussen systeem- en leefwereld en zijn daarom goed om in je netwerk te hebben. Een belangrijke opmerking die ook een aantal keer terug kwam was dat in het kader van rolmodellen het ook van belang is dat jongens/mannen als ervaringsdeskundigen ingezet kunnen worden.

Ervaringsdeskundigheid zou kunnen worden ingezet om professionals binnen organisaties te laten zien wat het betekent om slachtoffer te zijn. Als het ware een spiegel. Dit kan een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de hulpverlening, maar ook bij beleidsontwikkeling. Een grote rol wordt gezien op het gebied van voorlichting en preventie. Voorlichtingen aan docenten, hulpverleners, artsen, verpleegkundigen, politie, welzijnswerkers en begeleiders van jongeren met een licht verstandelijke beperking worden genoemd als belangrijke doelgroepen. Ook het voorlichting geven aan lotgenotengroepen wordt expliciet genoemd. Bij de rol in de hulpverlening wordt in een groot aantal interviews aangegeven dat dit altijd als ondersteuning moet worden gezien en het altijd de keus moet zijn van het slachtoffer. Hulpverleners vinden het belangrijk dat bij ondersteuningstrajecten de ervaringsdeskundige en hulpverlener elkaar kennen. Ook de inzet van ervaringsdeskundigen op het gebied van nazorg wordt als mogelijkheid genoemd. Verder wordt op dit onderdeel aangegeven dat ervaringsverhalen moeten worden verteld en een plaats krijgen in publicaties en nieuwsbrieven.

Bij de vraag wat is **nodig om dit goed te organiseren** geven de geïnterviewden aan zich ook zorgen te maken over de inzet van ervaringsdeskundigen. Iemand met ervaring is nog niet altijd in staat zijn ervaringsverhaal te gebruiken om anderen te ondersteunen. De ontwikkeling van ervaringsdeskundigheid start bij een persoonlijke ervaring die ontwrichtend is geweest. Maar deze ervaring maakt je nog geen ervaringsdeskundige. Voordat iemand als zodanig kan worden ingezet zal allereerst het proces van herstel, zelfreflectie en zelfinzicht nodig zijn om het persoonlijke verhaal helder te krijgen. Door het persoonlijke verhaal te delen ontstaat meer afstand tot het eigen verhaal. Vervolgens is het van belang dat ervaringsdeskundigen leren de kennis over te dragen aan anderen met gelijksoortige ervaringen. In dit project hebben we hierin voorzien door de begeleiding van ervaringsdeskundigen en opleiding verder

vorm te geven in samenwerking met de Hanzehogeschool. In de Handreiking “Samen deskundig” is hiervoor een schematische driedeling van ervaring naar ervaringsdeskundigheid weergegeven die hierbij van toepassing is.

Ervaring	Ervaringskennis	Ervaringsdeskundigheid
Het begint met herstel van, zelfreflectie op en analyse van de eigen ervaring met seksueel geweld.	Met meer afstand kijken naar de eigen ervaring door deze met lotgenoten te bespreken, hierop samen te reflecteren en met de ervaringen van lotgenoten en andere bronnen te verbinden: er ontstaat collectieve kennis	Het leren van vaardigheden om deze collectieve kennis deskundig in te zetten en over te dragen in diverse rollen en op diverse gebieden om de situatie van anderen te verbeteren. Handreiking Samen deskundig juli 2021

Verder wordt aangegeven dat het van belang is dat er een goede verbinding moet zijn tussen ervaringsdeskundigheid en de professionele wereld. Dit zou kunnen door goede afspraken te maken over de inzet. Een ander belangrijk element is dat er sprake moet zijn van een betrouwbare organisatie die de ervaringsdeskundigheid verzorgd, waardoor kwaliteit en structurele ondersteuning worden geborgd.

Tot slot

In dit traject heeft ook de website <https://noneedtohide.nl/> van No Need to Hide een nieuwe look gekregen en werd nieuw promotiemateriaal gemaakt. Door de publiciteit die No Need to Hide de afgelopen periode kreeg zijn er nieuwe ervaringsdeskundigen die zich hebben aangemeld. Op dit moment heeft de stichting acht ervaringsdeskundigen. De uitkomsten van dit traject worden door No Need to Hide gebruikt om de inzet van ervaringsdeskundigen op de vijf domeinen verder te concretiseren. Het opleidingstraject dat door de Hanzehogeschool is ontwikkeld zal in de toekomst door alle nieuwe ervaringsdeskundigen worden doorlopen. Het is zo vormgegeven dat dit in de toekomst door de coördinator zelf kan worden gegeven. Naast het inhoudelijke traject dat de afgelopen maanden is doorlopen zien wij ook dat het organisatorische gedeelte een mooi slotakkoord heeft gekregen. De rol en positie van ervaringsdeskundigen heeft hierdoor een stabiele en structurele basis gekregen. No Need to Hide bedankt alle betrokkenen bij dit traject en wil op 3 maart van 15.00 – 17.00 uur een fysieke conferentie organiseren om de werkwijze en plannen nader toe te lichten.